

Ibsens badekar

I Henrik Ibsens teaterstykker tar dikteren et oppgjør med det borgerlige livets overfladiskhet og løgnaktighet. Vi får et innblikk i sosietetslivets regler og forventninger. Ibsen selv var en del av denne samfunnsklassen og var veldig opptatt av hvordan han tok seg ut. Både hår og skjegg ble pleiet omhyggelig, og i klesveien var han pertentlig.

I Arbins gate kan du se Ibsens badekar. Det var ikke så vanlig på denne tiden å ha en slik innretning, og hvert fall ikke så stort. Det var en luksus forbeholdt de bedrestilte. Bjørnstjerne Bjørnson på Aulestad hadde også badekar, men det var et sittebadekar, noe som nok var litt mer vanlig. Ibsen kunne bade når han ønsket det, og det gjorde han. To ganger om dagen, morgen og kveld fylte tjenestepiken karet med varmt og kaldt vann. Ibsen skriver til sin kone Suzannah:

«Den mest kærkomne og nyttige juleforæring var fra Bergliot. Hun gav mig en umådelig stor badesvamp, som jeg vasker og frotterer mig med, både aften og

morgen.»

Naboen til Ibsen var kong Oscar II. Han mente det var direkte skadelig for helsen å bade. Slottet fikk derfor ikke eget badeværelse før i 1906.

Lørdag var for de fleste den store vaskedagen, da ble i hvert fall ansikt og hode rengjort. Resten av uka var det håndvask før maten som ble prioritert. Hele kroppen fikk et bad til jul. Hos borgerskapet var den personlige hygiene med såpevask og renslighet et ideal, Jo høyere en kom opp i samfunnslagene jo større var kravet om god kroppshygiene. Fra andre halvdel av 1800-tallet gikk vi fra å koke vår egen såpe i hjemmet til masseproduksjon i fabrikker. Til tross for masseproduksjon ble såpe ansett som et luksusprodukt. Såpen gikk fra å være brun, klumpete og kjøpt i løsvekt til å bli pakket inn i delikat papir. Ulike typer såper skapte et nytt behov for å få kundene til å kjøpe akkurat din såpe; markedsføring og merkevarebygging.

Kroppsvask måtte skje i anstendige former, og i leksikon for etikette og god tone sto det:

«Kultiverte personer bader daglig eller minst en gang i uken».

Kvinnene måtte også lære seg å vaske overkroppen med klut, såpe og vann – uten å ta av seg linnet. En skulle altså vaske seg uten å ta av seg de innerste plaggene. Slik kunne anstendigheten ivaretas.

Fikk en problemer med tennene var det vanlig å trekke dem. Ofte trakk man alle tennene samtidig for å slippe all smerte som kunne komme etter hvert, og det var vanlig å gi kvinner gebiss i bryllupsgave. Da slapp mannen i alle fall den utgiften.

Hva tror du....

1. Tenk deg 150 år fram i tid, hva tror du menneskene vil finne mest motbydelig ved vårt moderne liv?

2. Tror du mennesker har hatt de samme emosjoner gjennom historien?

Sitat...

Evig ejes kun det tabte
(Brann)

Hva mener du det betyr?

I byene kunne det være noen tannleger, men ellers var det vanlig at de reiste rundt. Smeden ble også brukt som tannlege, han hadde jo utstyr til å trekke tenner.

Når de rike i byene fikk skiftet ut de råtne tennene sine med proteser, var det ikke uvanlig at tjenestepikene eller fattige måtte bidra med tenner til protesene. Som gammel mann mistet Ibsen selv flere tenner. Skulle tannpinen først komme var et av rådene å skylle munnen med urin.

De første tannbørstene kunne være pinner, dyrebein eller fjær. Hensikten var å vaske tennene, ikke å forebygge hull. Tannpuss ble derfor gjennomført samtidig med lørdagsvasken, og alle delte den sammen tannkosten. Du skulle være ganske privilegert for å ha din egen.

Å gjøre...

1. Hvis du måtte velge en epoke fra historien å leve i, hvilken ville det være?
2. Skriv en scene mellom Nora og Thorvald, i Ibsen stil, der de diskuterer personlig hygiene.

Flere av Ibsens stykker har vann i handlingen eller utspiller seg ved vann. Vet du navnet på noen av de skuespillene?